

ДО ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДАХ НА ПРИКЛАДІ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ

Калінніков О. В.

*доктор філософії, адвокат, докторант,
Київський університет інтелектуальної власності і права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Київ, Україна*

Питання використання штучного інтелекту досліджували іноземні та вітчизняні науковці, зокрема: Г.К. Авдеева, І.В. Басиста, Я.О. Берназюк, В.В. Блізнюк, Ф.З. Боргезіус, Л. Вайнантс, С. Вахтер, Р. Верле, М. Віл, А.Д. Дзюрбель, М.І. Демура, С.Ф. Денисов, М. Еберс, Е.Дж. Іверсен, Р. Кало, М.В. Карчевський, Д.І. Клепка, А.П. Ліхтанська, Е. Ліфгрін, Й. Ло, М. Мітчелл, Б. Міттельштадт, В.О. Михайлов, В.Г. Павлов, О.В. Плахотнік, О.Е. Радутний, К. Рассел М. Робертс, В.М. Стратонов, Г. Олд, Ф. Стефані, О.О. Торбас, Ж.В. Удовенко, В.Д. Хевен, В.М. Шевчук, М.В. Шепітько, К. Яровий ті інші.

Технології штучного інтелекту з кожним днем все більше використовуються майже в усіх сферах нашого життя. Переваги новітніх систем повинні використовуватися в органах та установах державної влади в тому числі у судовій системі, для належного здійснення ними своїх функцій.

Використання штучного інтелекту у судовій системі України відкриває нові можливості для підвищення ефективності правосуддя, однак водночас ставить перед правовою спільнотою складні завдання – як технічного, так і етичного та правового характеру [1, с. 464].

Юристка у сфері штучного інтелекту напрям «Незалежні медіа»
Ольга Петрів вказує, що використання ШІ в судах має значний потенціал, аби покращити ефективність, швидкість та доступність правосуддя та відокремлює 4 компоненти переваги застосування ШІ в судочинстві: 1) ефективність (ШІ може автоматизувати повсякденні завдання, вивільнивши робочий час суддів та співробітників, аби вони зосередилися на складніших аспектах їхньої роботи); 2) швидкість (ШІ здатен прискорити різні процедури, включно з обробкою справ та ухваленням вердиктів); 3) якість (використання ШІ може покращити процес ухвалення рішень, давши суддям доступ до ширшого спектру інформації та аналітичних даних); 4) доступність (ШІ може зробити юридичні послуги доступнішими для людей, які не в змозі найняти адвоката чи мають обмежений доступ до судової системи) [2].

Згідно з ст. 16 Кодексу суддівської етики, затвердженого рішенням XX чергового з'їзду суддів України 18.09.2024, використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це не впливає на незалежність та неупередженість судді, не стосується оцінки доказів і процесу ухвалення рішень та не порушує вимог законодавства [3].

На переконання судді Верховного Суду Яна Берназюка вказана норма формулює три умови допустимості використання ШІ суддею: 1) збереження незалежності та неупередженості, 2) недопущення делегування функцій оцінки доказів чи прийняття рішень; 3) дотримання вимог чинного законодавства [4].

Наказом Вищого антикорупційного суду від 19.12.2024 № 56 «Про деякі питання використання інструментів штучного інтелекту у Вищому антикорупційному суді» було затверджено засади використання інструментів штучного інтелекту у Вищому антикорупційному суді згідно яких:

- під штучним інтелектом (ШІ) розуміється організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати завдання шляхом використання алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи;

- основною метою використання ШІ у діяльності ВАКС є підвищення ефективності та прозорості діяльності ВАКС, а також встановлення умов та правил використання інструментів ШІ при виконанні службових обов'язків з метою підвищення якості роботи, зменшення обсягу витрачених організаційних і матеріальних ресурсів, пошуку шляхів підвищення ефективності процесів організації роботи ВАКС тощо;

- використання ШІ у діяльності ВАКС може слугувати виключно як допоміжний інструмент у питаннях пришвидшення та оптимізації витрат організаційних і матеріальних ресурсів, пов'язаних із виконанням окремих робочих процесів, крім питань, пов'язаних зі здійсненням правосуддя чи роботою ВАКС, як державного органу;

- при цьому використання ШІ працівниками ВАКС під час виконання службових обов'язків не повинно порушувати права, свободи та обов'язки людини і громадянина, етичні правила й принципи, дотримання яких є обов'язковим для працівників ВАКС;

- використання ШІ у судочинстві повинно ґрунтуватися на принципах незалежності суду і не впливати на об'єктивність судового процесу;

- визначено певні напрями використання працівниками ВАКС інструментів ШІ, серед яких: аналіз та узагальнення великих обсягів даних; автоматизація повторюваних робочих процесів; оформлення й візуалізації робочих звітів, графіків, діаграм; пошук нових ідей і підходів до організації робочих процесів; створення контенту та/або автоматизації ведення веб сторінок ВАКС у соціальних мережах; створення чат-ботів

для забезпечення зворотного зв'язку від відвідувачів ВАКС та учасників судових процесів; добір матеріалів для саморозвитку; підвищення професійної кваліфікації працівників ВАКС, навчання;

– положення вказаних Зasad не поширюються на здійснення ВАКС правосуддя [5].

Аналіз Зasad використання інструментів штучного інтелекту у Вищому антикорупційному свідчить про їх узгодження з приписами актів Європейського Союзу, які врегульовують питання використання Штучного інтелекту.

Так, Регламент Європейського Союзу 2024/1689 від 13.06.2024 «Artificial Intelligence Act» (Закон про штучний інтелект) передбачає можливість використання інструментів штучного інтелекту для підтримання повноважень суддів приймати рішення або незалежність суддів, але при цьому встановлює певні застереження, що інструменти штучного інтелекту не повинні замінювати суддів, а тому остаточне прийняття судових рішень має залишатися діяльністю, керованою людьми [6].

Водночас, на теперішній час в інших судах залишається не врегульованим питання використання інструментів штучного інтелекту.

Таким чином, Засади використання інструментів штучного інтелекту у Вищому антикорупційному суді є прогресивним кроком урегулювання питання використання технологій штучного інтелекту в діяльності судів, а тому такий позитивний досвід Вищого антикорупційного суду повинен бути масштабований і на інші суди.

Література

1. Деркач В. Г., Прокопович-Ткаченко Є. Д., Руденко Є. Г. Використання штучного інтелекту в судовому процесі України: правові, етичні та процесуальні аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С. 460–464. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-3/109>.

2. Петрів О. Роль штучного інтелекту в модернізації судової системи: інструменти для суддів. URL: <https://cedem.org.ua/consultations/shtuchnyi-intelekt-sud/>

3. Кодекс суддівської етики, затверджений рішенням XX чергового з'їзду суддів України 18.09.2024. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-24#Text>

4. Берназюк Я. Ера ШІ й роль верховних судів у цифровій трансформації правосуддя. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/1350/era-shi-i-rol-verkhovnykh-sudiv-u-tyfrovii-transformatsii-pravosuddia>.

5. Наказ Вищого антикорупційного суду від 19.12.2024 № 56 «Про деякі питання використання інструментів штучного інтелекту у Вищому антикорупційному суді». URL: https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/documents/orders/19.12.2024_56.pdf

6. REGULATION (EU) 2024/1689 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401689

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-18>

ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Калюга К. В.

*доктор юридичних наук, професор,
заступник завідувача кафедри кримінального права, процесу
та криміналістики,*

*Інститут економіки та права
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Проблеми доказування у кримінальних провадженнях, які стосуються посягання на права інтелектуальної власності, сьогодні набуває особливої ваги через стрімке зростання значення інтелектуальних продуктів у сучасних соціально-економічних процесах. Наразі інтелектуальна власність розглядається не тільки як результат творчої діяльності, а й як важливий чинник інноваційного розвитку держави, зміцнення її конкурентних позицій та просування на міжнародній арені. Разом із цим у цифровому середовищі зростає кількість правопорушень, серед яких найпоширенішими залишаються піратство, виготовлення контрафактної продукції та незаконне відтворення творів. Особливість таких справ полягає в тому, що доведення вини вимагає залучення фахових знань, використання сучасних технологічних інструментів для збирання й перевірки електронних доказів, а також взаємодії з іноземними партнерами. Водночас українська практика з розслідування, розгляду та розкриття цих правопорушень показує нам низку проблем: складність правильної кваліфікації, доведення наявності умислу та обґрунтоване визначення розміру заподіяних ним збитків.